

Bestuurlijke reactie Evaluatie HKU Onderzoek 2013-2018

visitatiedag 5 november 2019

Het College van Bestuur van HKU heeft in haar vergadering van 14 juli 2020 het rapport van de internationale Auditcommissie Onderzoek besproken. Dit is het rapport naar aanleiding van de visitatie van de HKU onderzoekseenheid in het kader van het BKO op 5 november 2019.

Het CvB is door het rapport van de commissie gesterkt in de overtuiging dat we als HKU goed op weg zijn in het versterken van onderzoek aan HKU en het profiel van HKU als een kunsthogeschool en kennisinstelling. We zijn blij dat de commissie constateert dat we een stevige en overtuigende onderzoeksvisie hebben ontwikkeld en een sterke positie innemen in praktijkgericht onderzoek in de kunsten ('goed'). Hiermee krijgt het werk van de lectoraten, de onderzoekers, de expertisecentra en de bredere onderzoeksomgeving binnen HKU van de afgelopen zes jaren herkenning en erkenning. De commissie bemerkt dat door onze inspanningen de organisatie van het onderzoek functioneler en robuuster is geworden ('goed' met potentieel voor toekomstige beoordeling als 'excellent') en waardeert de kwaliteit van het onderzoeksproces en de impact ervan als '(ruim) voldoende'. HKU levert hiermee – ook in de ogen van de commissie – een betekenisvolle bijdrage aan de onderwijspraktijk, aan het werkveld en aan de maatschappij. De HKU onderzoekseenheid wordt in zijn totaliteit geëvalueerd als 'goed'. Hier zijn we trots op.

In deze reactie geeft het CvB aan hoe HKU, in de reeds ingezette lijn, met de adviezen en aanbevelingen omgaat. Dit doen we aan de hand van geclusterde aanbevelingen per standaard. We gebruiken de uitkomsten van de audit als input voor een ontwikkelagenda voor ons onderzoek komende jaren – in aanvulling op onze meerjarenagenda, de midtermreview van het Instellingsplan HKU, die komend collegejaar gaat plaatsvinden en de doorontwikkeling van ons onderzoeksbeleid zoals beschreven in de notitie Eigen|Zinnig (2018-2023). Met het rapport wordt het college bevestigd in de richting en organisatie van het onderzoek en ziet zij leerpunten voor de doorontwikkeling. We beschouwen dat als een voortdurend proces van ontwikkeling met elkaar, intern en extern.

De commissie geeft aan dat de feedback en aanbevelingen in haar rapport volgen uit de sterke onderzoeksvisie, de openheid en het over het algemeen hoge niveau van zelfreflectie dat ze tijdens de evaluatie hebben gezien.

Ze maken in het rapport ook verschillende opmerkingen van meer fundamentele aard, die gerelateerd zijn aan de huidige nationale beleidsregels (BKO) waaraan HKU is gebonden. Deze zijn meer ter kennisname aan de CEKO, en kunnen wellicht bijdragen aan inhoudelijke gesprekken over de inrichting en kwaliteitszorg van praktijkgericht onderzoek aan (kunst)hogescholen. Hier gaan we in deze reactie niet specifiek op in; deze opmerkingen zijn in het rapport opgenomen in de tekstkaders.

Standaard 1: profiel van de onderzoekseenheid

Het advies om HKU toekomstbestendiger te maken door zich sterker te profileren als instelling voor hoger onderwijs die ook kennis produceert, nemen we ter harte. Ook om dit expliciet te maken in de missie-omschrijving voor het eerstvolgende instellingsplan en de midterm-review. Het sluit direct aan op onze ambitie om de verbinding tussen onderwijs en onderzoek te versterken, zoals dit ook als huidig beleidsaccent van HKU is geformuleerd.

De aanbeveling werkt voor ons twee kanten op; naar binnen en naar buiten. Enerzijds willen we onderzoek meer integraal onderdeel van alle activiteiten van de HKU laten zijn en zo de onderwijspraktijk continu versterken met zowel onderzoeksvaardigheden, als uitdagende

onderzoeksresultaten. Dit doen we door onderzoek als vast onderdeel of kerntaak in planvorming en processen van alle schools en centra op te nemen. De introductie van een nieuwe jaarplansystematiek in de planning & control cyclus binnen HKU draagt hier reeds aan bij. Het opnemen van onderzoeksvaardigheden en –competenties bij werving en beoordeling van medewerkers in onderwijs en centra is hiervoor ook noodzakelijk, evenals het uitwerken van nieuwe onderzoeksfuncties en -taken in het functiehuis (PD, PhD). HRM krijgt hiertoe opdracht van het college. Dit zal op termijn ook meer mensen met onderzoekservaring aan HKU binden en bijdragen aan de onderzoekscultuur.

Anderzijds zien we hierin een aansporing om onder andere via een (inter)nationale positiebepaling HKU sterker te profileren. Hiervoor is reflectie en analyse op onze positie in een bredere context en rol als partner in samenwerkingsverbanden noodzakelijk. In het ontwerp van de Verkenningen op de onderzoeksgebieden die HKU momenteel uitvoert in het kader van de implementatie van het onderzoeksbeleid zoals vastgelegd in de notitie Eigen|Zinnig (2018-2023), is voorzien in een gedegen analyse en reflectie op onze plaatsbepaling ten opzichte van en in relatie tot collega instellingen in Nederland en daarbuiten.

Hierbij hoort ook het werken aan de zichtbaarheid en vindbaarheid van onze processen en resultaten – o.a. door verder toe te werken naar Open Science en extra capaciteit en middelen in te zetten op disseminatie en onderzoekscommunicatie. Ook dit zal bijdragen aan een aanscherping van onze profilering als kennisinstelling die zich richt op duurzaamheid, gedragsontwerp, interventies in een domein als zorg en welzijn en de toepassing van creatieve technologie.

Standaard 2: organisatie van het onderzoek

Het college kijkt er naar uit, en heeft er net als de commissie vertrouwen in, om de ruimte die ontstaat in de onderzoeksgebieden door het aflopen van lectoraten opnieuw betekenisvol in te richten op basis van het onderzoeksbeleid en vanuit de vastgestelde structuurwijzigingen; we pakken dit op door grondige verkenningen op de onderzoeksgebieden waarin nieuwe lectoraten worden ingericht en waarvoor nieuwe lectoren en onderzoekers worden geworven. Onderdeel van de verkenningen is ook aanscherping van de functieprofielen en voorlichting over het soort praktijkgericht onderzoek in de kunsten en de creatieve/ontwerpdisciplines dat we binnen HKU voorstaan, tijdens het proces van werving van lectoren en andere onderzoekers. Hiermee volgen we de aanbeveling van de commissie om nieuwe lectoren helder en tijdig te informeren over het HKU-onderzoekprofiel, de onderzoeksdoelstellingen, de verwachte output en de wijze waarop deze worden beoordeeld, door de beschikbare informatie effectief en consistent in te zetten.

We zien het belang van meer helderheid in de positie van de lectoren in de organisatie en de governance van de onderzoeksgebieden op het gebied van bedrijfsvoering, aansturing en vertegenwoordiging, om de banden tussen lectoren, directeuren van schools en expertisecentra, en het college van bestuur te verstevigen, zoals de commissie ons ook adviseert. Dit is op dit moment een onderwerp van gesprek tussen CvB, de lectoren en het Expertisecentrum Onderzoek, Innovatie en Internationalisering, en wordt meegenomen in de uitwerking van de onderzoeksgebieden alvorens nieuwe lectoren te werven.

Het werken vanuit onderzoeksgebieden gerelateerd aan diverse contexten en onze speerpunten zal meer continuïteit en valorisatie worden bereikt in langer lopende onderzoeklijnen. We richten ons actief op het aantrekken van (senior)onderzoekers in een postdoc positie (o.a. vanuit de SIA regeling hbo-postdoc). Daarnaast zijn we een van de voortrekkers in de ontwikkelingen op het gebied van de derde cyclus, waarmee we PhD- en PD-onderzoek mogelijk willen maken. Zo benutten we de nieuwe mogelijkheden voor uitbreiding van de

onderzoekscapaciteit binnen HKU met nieuwe onderzoeksfuncties en -taken binnen de instelling.

Met betrekking tot de derde cyclus heeft HKU het advies van de commissie om ons vooral te richten op PhD's meegenomen. Er is besloten een tweesporenbeleid te volgen: naast participatie in een landelijk traject om Professional Doctorates te ontwikkelen in het hbo, zal HKU zich ook zeker blijven richten op het ontwikkelen en bieden van mogelijkheden voor een PhD - in eerste instantie in samenwerking met universiteiten. Hiermee bouwen we onze doorlopende leerlijn verder uit (BA, MA, derde cyclus).

Standaard 3: kwaliteit van het onderzoeksproces

Met een gezamenlijk onderzoeksgebied en twee postdoc onderzoekers op methodologie heeft HKU reeds belangrijke stappen gezet in het aanscherpen van onze onderzoekspraktijk, en richting een gedeeld begrippenkader en framework, zoals de commissie ook waarneemt. We nemen de aanbeveling over om de criteria voor (de kwaliteit van) het onderzoek te her-evalueren en kritisch te kijken naar mogelijke differentiaties tussen "relevantie", "impact" en "significantie". Dit met als doel om de definiëring van onderzoek en daarmee de beoordeling van de kwaliteit van het onderzoek nog beter mogelijk te maken. De internationale leden van het panel sporen ons in het advies aan om te kijken naar waardevolle en bruikbare definities die in andere landen worden gebruikt voor het duiden van een meer algemene onderzoeksomgeving, vanwege mogelijke parallellen met onze onderzoekspraktijk en -visie. Deze suggestie nemen wij mee in de doorontwikkeling van definities en herevaluatie van criteria. Daarin vormt samenhang tussen de beide kernactiviteiten van HKU, onderwijs en praktijkgericht onderzoek, een belangrijk en concreet uit te werken uitgangspunt. Praktijkgericht onderzoek – zeker in de kunsten – leent zich immers bij uitstek voor een meer integrale benadering, door het interdisciplinaire karakter en de betrokkenheid van verschillende partners. Dit volgend, en als onderdeel van de implementatie van onze notitie Eigen|Zinnig werkt de onderzoekseenheid onder leiding van de lectoren en senior onderzoekers aan deze herevaluatie van de criteria voor HKU onderzoek en (door)ontwikkeling van een gedeeld raamwerk dat bruikbaar is voor alle onderzoekers binnen HKU. Dit raamwerk zal worden geplaatst in de context van en in verhouding tot methodologische benaderingen bij anderen (peers) in het kader van de aanbevolen benchmark. Het zal ook leiden tot een aanscherping van het begrip praktijkgericht onderzoek aan HKU, en het onderscheid met bijvoorbeeld de innovatieactiviteiten.

Standaard 4: relevantie (resultaten en impact)

Het college is verheugd dat deze commissie - net als de vorige commissie in 2013 - op basis van de documentatie, presentatie en de visitatie zelf onder de indruk is van de kwaliteit en kwantiteit van onze onderzoeksprogramma's en -projecten.

Het advies om voor de evaluatie de prestaties van HKU op de verschillende normen nog inzichtelijker te maken met concrete overzichten en cijfers, nemen we over. Hiervoor werken we toe naar meer uniformiteit in de verschillende formats voor planning, monitoring en evaluatie, die dit voor een volgende (tussentijdse) evaluatie van het onderzoek mogelijk zullen maken. Onderzoeksgroepen zullen in lijn van het advies nadrukkelijk worden aangespoord om studenten en externe stakeholders te betrekken bij het kwaliteitsborgingsproces en de visitatiedag. Van lectoraten wordt in de planning & control systematiek verwacht dat ze in hun jaarplanning afstemmen met de relevante onderwijspartners hoe de samenwerking met en bijdrage aan het onderwijs er uit zal zien. Zo wordt de deelname en betrokkenheid van directeuren, werkveld-docenten en studenten vergroot, met als doel een stevigere integratie van onderzoek in de onderwijspraktijk. In rapportages en evaluaties krijgen erkenning en

waardering meer aandacht (kwaliteitszorg), bijvoorbeeld door feedback van stakeholders en participanten op te nemen.

Door de gesprekken met de commissie en het rapport is er hernieuwde aandacht binnen de onderzoekseenheid voor de herkomst van de praktijkvragen: of deze in de onderwijs-, kunst- en ontwerp-praktijk zelf liggen of juist uit andere domeinen of de maatschappij komen. Het draagt bij aan het bewustzijn op nut en bruikbaarheid van het onderzoek. Het een hoeft het ander niet uit te sluiten zoals de commissie tijdens de visitatie ook benadrukte en het past bij ons motto 'Nieuwe verbindingen, nieuwe toepassingen'.

Standaard 5: kwaliteitszorg Onderzoek

Een belangrijk vraagstuk dat wij zelf al benoemd hadden in het zelfevaluatiedocument, en de commissie ook nadrukkelijk naar voren bracht tijdens de audit en in het rapport, is dat er voor de nieuwe opzet van het onderzoek met onderzoeksgebieden een aanpassing noodzakelijk is van het kwaliteitszorgsysteem. Dit benaderen we als een ontwerp-opgave: hoe kunnen we de onderzoeksgroepen, labs en innovatieactiviteiten die buiten de lectoraten bestaan wel goed in het kwaliteitssystemen integreren, om zo recht te kunnen doen aan de verscheidenheid binnen de onderzoeksomgeving? Dit zal leiden tot een herontwerp en aanpassing van ons kwaliteitszorgsysteem. In 2019 is al een eerste aanzet gedaan voor een aanpassing van de notitie HKU Notitie Kwaliteitszorg Onderzoek 2016-2022 (juni 2016). Uit de adviezen van de commissie nemen we in deze update ook mee: benchmarking, een meer formele peer review, uitbreiding van de richtlijnen voor het lectoraatplan en versterkte aandacht voor verbinding onderwijs – onderzoek (door bijvoorbeeld schooldirecteuren nog vaker te betrekken). Niet alleen in de aanpassing van het kwaliteitszorgsysteem zien we de kansen voor verbetering, ook het hanteren van de prestatie-indicatoren en het integreren van de kwaliteitszorgcycli in de werkwijze van de onderzoeksgroepen zijn hierbij aandachtspunten. Hierin zal het Expertisecentrum Onderzoek, Innovatie en Internationalisering het voortouw nemen.

De commissie doet verder de suggestie om niet alleen de zesjaarlijkse BKO visitatie te doen, maar ook zelf tussentijds een reflectiemoment in te bouwen na drie jaar. Zeker met de recente wijzigingen en herinrichting van de onderzoekseenheid zien wij dit als een waardevol advies dat we overnemen. Omstreeks eind 2022 zullen we een tussentijdse evaluatie houden, om te bepalen of we nog koersvast zijn, of dat er reden is om bij te sturen. Dit moment valt ook ongeveer samen met het aflopen van de notitie Eigen|Zinnig.

Voor de impact op het internationale profiel en perspectief van de onderzoekseenheid wijst de commissie HKU tot slot op het belang van een goed beleid op diversiteit en inclusie. HKU zet instellingsbreed vanuit een eigen Diversiteitsbeleid op dit moment belangrijke stappen in het bewustzijn en handelen op dit gebied bijvoorbeeld in de samenstelling van onze studentenpopulatie, maar ook in het personeelsbeleid. Dit is een belangrijk aspect in de verdere inrichting en ontwikkeling van de onderzoeksomgeving (bijvoorbeeld in de werving van onderzoekers, met betrekking tot toegankelijkheid, etc.). Daarnaast zien we diversiteit en inclusie als relevante en noodzakelijke onderzoeksthema's in het onderzoek zelf naar creatieve maakprocessen.

College van Bestuur HKU,

Heleen Jumelet en Roelof Bleker

14 juli 2020